

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ РОСІЇ

УДК 37.013.42+378.147

Троценко Наталія Євгенівна

завідувач навчально-методичним
центром соціально-психологічних
тренінгів Інституту психології і
соціальної педагогіки Київського
міського педагогічного університету
імені Б.Д. Грінченка (м. Київ)

У статті автором розкриваються особливості організації та діяльності ресурсних центрів у вищих навчальних закладах Росії, описана система ресурсних центрів та виділено основні напрями їх діяльності.

В статье автор раскрывает особенности организации и деятельности ресурсных центров при высших учебных заведениях России, описана система ресурсных центров, выделены основные направления их деятельности.

Ресурсні центри в Росії почали створюватись майже у той самий період, що і в Україні, тобто на початку 90-х років ХХ століття. Вони вирізняються на: ресурсні центри на підтримку громадських ініціатив; ресурсні центри у структурі громадських організацій; ресурсні центри у сфері освіти; ресурсні центри у сфері економіки.

Поштовхом до створення мережі ресурсних центрів при вищій школі був наказ Міністерства освіти Російської Федерації від 05.06.2002 № 2097 «Про проведення в 2002 році відкритого конкурсу по організації мережі ресурсних центрів в рамках федеральної цільової програми «Розвиток єдиного освітнього інформаційного середовища (2001 – 2005 роки)», тим самим забезпечуючи зв'язок між окремими напрямками створення єдиного освітнього інформаційного середовища регіонів, як частина єдиного інформаційного простору Росії [4].

Основу для функціонування мережі ресурсних центрів було створено в 2002 – 2003 рр.: розроблена стратегія розвитку галузевої мережі ресурсних центрів, створені федеральні та окружні ресурсні центри, в пілотних регіонах – головні ресурсні центри, розроблені плани відкриття міжшкільних центрів. В 2004 року була розроблена система інформаційного забезпечення та взаємодії

ресурсних центрів (система інформаційного обміну, впровадження уніфікованої технології автоматизації збору та каталогізації інформації, розроблена програма кадрового забезпечення) та сформована регіональна мережа ресурсних центрів.

На сьогодні ця мережа ресурсних центрів представлена 33 регіональними ресурсними центрами та 4 спеціалізованими, останні з яких здійснюють централізоване забезпечення регіональних центрів, органів управління та установ освіти по окремим напрямкам розвитку єдиного освітнього інформаційного середовища. Мережа будувалася в рамках інтеграції в першу чергу з галузевими структурами системи освіти, які створювались для розвитку міжвузівського інформаційного простору. Мета створення цієї мережі ресурсних центрів – підвищення якості освіти на основі інформатизації освіти, створення єдиного інформаційно-освітнього простору, розширення можливостей доступу викладачів та студентів до мережі ресурсів та технологій, формування сучасної інформаційної культури педагогів та студентів, підвищення ефективності управління мережевою взаємодією суб'єктів освітнього середовища [3].

Цікавим є досвід ресурсного центру соціально-гуманітарних досліджень м. Санкт-Петербургу. Основною метою діяльності ресурсного центру є моніторинг наукових напрямів та організаційних форм розвитку сучасної вузівської науки та створення оптимальних умов формування та розвитку професійно-комунікативних мереж для активізації інтелектуального та професійного потенціалу наукового товариства російських вузів у сфері соціально-гуманітарних знань та освіти.

Ресурсний центр здійснює свою діяльність по наступним напрямкам: вивчає проблематику, інституціональні основи та організаційні форми розвитку громадських та гуманітарних досліджень в російській вищій школі; розробляє стратегії інформаційного та організаційного забезпечення науково-дослідної діяльності в російських вузах в області соціально-гуманітарних наук; сприяє та інформаційно підтримує розвиток нових наукових шкіл в області соціально-гуманітарних наук; сприяє та забезпечує організаційно реалізацію

дослідницьких проектів по міждисциплінарній тематиці в області соціальних та гуманітарних наук; забезпечує наукову комунікацію з використанням новітніх технологій; інформаційно забезпечує професійно-комунікативні зв'язки між університетами Санкт-Петербургу та регіонів Росії по інноваційним напрямкам розвитку соціально-гуманітарного наукового комплексу; сприяє у впровадженні сучасних методологічних підходів та методик в систему соціально-гуманітарної освіти; посилює міждисциплінарні компоненти в університетській освіті.

Відповідно до реалізації напрямів діяльності перед ресурсним центром поставлені задачі та функції:

- створення бази даних по напрямкам, тематиці та результатам діяльності провідних вузівських центрів країни в області соціальних та гуманітарних наук;
- моніторинг сучасного стану професійно-комунікативних мереж в соціогуманітарній науці та освіті;
- моніторинг організаційних форм та проблематики міжнародних науково-освітніх програм у сфері суспільних та гуманітарних наук;
- формування наукових комунікативних мереж в рамках дослідницьких проектів та програм Міністерства освіти Російської Федерації;
- створення бази даних дослідницьких проектів по міждисциплінарній тематиці в області соціальних та гуманітарних наук;
- консультування при розробці та організаційна підтримка в реалізації міждисциплінарних дослідницьких стратегій;
- проведення наукових заходів (конференцій, семінарів, тренінгів, школи молодих вчених і т.д.), в тому числі з використанням новітніх інформаційних технологій (телеконференції, Інтернет-конференції і т.д.);
- систематизація форм застосування наукових новацій в освіту;
- експертно-аналітична та оперативна підтримка діяльності Міністерства освіти Російської Федерації;
- інші форми науково-організаційної, інформаційної та координаційної діяльності відповідно з рішеннями Міністерства освіти Російської Федерації

Організація діяльності ресурсних центрів у вищій школі Російської Федерації направлена на створення структури, яка забезпечує збір, накопичення, впровадження в навчальні заклади інформаційних ресурсів та технологій, методичного супроводу переходу до навчальних закладів на практиці до технологій організації навчального процесу в єдине освітнє інформаційне середовище, створення системи підготовки та перепідготовки кадрів сфери освіти та дистанційного навчання [1].

Система ресурсних центрів має розгалужену територіальну структури, яка складається з багатьох рівнів:

- федеральні галузеві спеціалізовані ресурсні центри, які створюються на базі провідних вузів та науково-дослідницьких інститутів освіти;
- регіональні окружні ресурсні центри, які створені на базі університетів в регіонах, які є центрами федеральних округів;
- регіональні ресурсні центри, які створені в інших суб'єктах федерації на базі розвинутих з точки зору інформатизації закладів освіти;
- міжрайонні, муніципальні, міжшкільні методичні ресурсні центри, створені для інформаційного забезпечення і технічної підтримки інформатизації освітніх закладів загальної та навчальної професійної освіти.

Галузеві спеціалізовані ресурсні центри здійснюють централізоване забезпечення мережі ресурсних центрів, органів управління та закладів освіти по окремим напрямкам розвитку Єдиного освітнього інформаційного середовища. На сьогоднішній день створено чотири федеральних спеціалізованих ресурсних центрів: по технологіям організації навчального процесу, забезпечення змісту загальної освіти, по розвитку та супроводу інформаційних систем управління галуззю, реєстрації, стандартизації і сертифікації інформаційних ресурсів системи освіти.

Ресурсний центр федерального округу – це провідна організація по забезпечення доступу до освітніх інформаційних ресурсів і координації діяльності ресурсних центрів на території округу по накопиченню, розповсюдженню, моніторингу використання мережевих освітніх ресурсів для

різних рівнів освіти. Окружні ресурсні центри створені та працюють в Центральному федеральному окрузі (включаючи Москву), Північно-Західному, Південному, Приволзькому, Уральському, Сибірському та Далекосхідному федеральних округах.

Основними напрямками діяльності регіональних ресурсних центрів є:

- моніторинг регіональних програм інформатизації;
- вироблення стратегії та розробка системних проектів по розвитку регіональних телекомунікаційних освітніх мереж;
- підготовка і організація реалізації регіональних програм підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів в області інформаційних технологій;
- супровід на регіональному рівні праць по розвитку інтегрованої автоматизованої інформаційної системи освітніх закладів;
- надання консультативної, методичної та технічної підтримки освітніх закладів всіх рівнів в області залучення інформаційних технологій у навчальному процесі;
- створення та розвиток мережі технічного супроводу апаратно-програмних засобів навчального призначення;
- координація діяльності структур системи освіти, які займаються на рівні суб'єктів Російської Федерації питаннями інформатизації освіти;
- моніторинг освітніх ресурсів регіону;
- створення та супровід освітнього контенту (відкриття дзеркал освітніх порталів, створення електронних бібліотек та ін.);
- облік, тиражування, розповсюдження електронних матеріалів та засобів учбового призначення.

Міністерство освіти Російської Федерації відібрало сім площадок для організації мережі регіональних ресурсних центрів в суб'єктах Російської Федерації:

1. Красноярський край – на базі Красноярського державного університету.

2. Тюменська область – Тюменський державний університет.
3. Тверська область – Тверський державний університет.
4. Республіка Саха (Якутія) – Якутський державний університет.
5. Республіка Комі – Сиктивкарський державний університет.
6. Оренбургська область – Оренбургський державний університет.
7. Курська область – Курський державний технічний університет [4].

Регіональні ресурсні центри створюються в обласних, крайових та республіканських центрах на базі провідних вузів. Це дозволяє використовувати вже існуючу матеріально-технічну базу, кадровий і науково-технічний потенціал базової організації та інтегрувати дієві в її складі структурні підрозділи, які займаються питаннями інформатизації.

Фінансування діяльності регіональних ресурсних центрів по методичному, кадровому та матеріально-технічному забезпеченню здійснюється із коштів федерального бюджету та бюджету суб'єктів Російської Федерації. Федеральне агентство з освіти, як уповноважений федеральний орган виконавчої влади, здійснює фінансування програмних заходів по створенню та організації діяльності регіонального ресурсного центру в рамках державних контрактів «Розвиток єдиного освітнього інформаційного середовища (2001-2005 роки)». А суб'єкт Російської Федерації здійснює фінансування регіонального ресурсного центру на основі угод між уповноваженим органом виконавчої влади суб'єкта Російської федерації та навчальним закладом, на базі якого створено ресурсний центр.

Створення ресурсного центру передбачає забезпечення потреб освітніх закладів цілого регіону. Реалізація цих завдань передбачає продовження діяльності та підтримки ресурсного центру і після закінчення державного контракту. Тому виникає необхідність у створенні механізму, який би забезпечив функціонування створених ресурсних центрів і на виконання тих завдань, які покладені на ці центри.

На сьогоднішній день в Російській Федерації поняття освітнього ресурсного центру ніяк нормативно не закріплено. Виходячи із вище сказаного,

ресурсний центр як об'єкт права представляє собою майновий комплекс, включаючи устаткування, програмно-апаратні засоби, інформаційні ресурси, які призначені для інформаційно-технічного забезпечення сфери освіти. Управління діяльністю та обслуговування ресурсного центру здійснюється за рахунок кадрового потенціалу навчального закладу, на якому він базується. Самі ресурсні центри створюються та функціонують як структурні підрозділи освітніх організацій. Функції та уповноваження, які можуть здійснювати структурні підрозділи освітніх організацій, визначені законом Російської Федерації не достатньо чітко.

Функціонування ресурсних центрів в структурних підрозділах освітніх закладів стикаються з цілим рядом бюрократичних формальностей. Майно та інформаційні ресурси, які були придбані в рамках державних контрактів для забезпечення діяльності ресурсного центру, повинні фіксуватись на єдиному балансі освітнього закладу. А в рамках такого обліку неможливо створити дієві механізми контролю його цільового використання.

Здійснення ресурсного забезпечення системи освіти потребує консолідації інформаційних освітніх ресурсів, організаційних та адміністративних ресурсів підтримки системи освіти на місцях, фінансових ресурсів різних бюджетів, мережеских ресурсів, в тому числі повноцінний сервіс та технічний супровід апаратно-програмних засобів інформатизації сфери освіти, кадрового, наукового та освітнього потенціалу. Необхідність розвитку мережі ресурсних центрів та реалізація покладених на них завдань передбачає деяку автономність ресурсного центру від ВУЗу, на якому він базується. По можливості ресурсні центри потрібно виділяти з освітніх закладів та надавати їм статус юридичної особи.

Діяльність ресурсних центрів у статусі некомерційної організації дозволить забезпечити контроль цільового використання майна таких центрів на протязі всього часу їх існування. В статуті ресурсного центру, потрібно передбачити порядок управління діяльністю ресурсного центру, мету та завдання діяльності,

джерела фінансування майна центру як за рахунок бюджетних коштів, так і позабюджетних коштів.

Засновником регіонального ресурсного центру може виступати як держава в особі виконавчих органів, так і вітчизняні та закордонні організації, незалежно від форм власності, приватні особи.

Основна організаційно-правова проблема ресурсного забезпечення системи освіти – це відсутність нормативного закріплення поняття ресурсного центру, об'єму покладених на нього завдань та функцій. Усунення цього недоліку та прийняття нормативних актів, які регламентують діяльність ресурсних центрів, дозволить створити необхідні організаційно-правові перспективи розвитку інфраструктури інформатизації освіти в Росії.

Література

1. Демидова И. Д. Ресурсный центр социально-гуманитарных исследований Санкт-Петербургского Государственного университета : организационная структура ресурсного центра [Электронный ресурс] / Демидова И. Д. – Режим доступа: <http://ick.kemsu.ru/proj/fed.htm>

2. Пантюхова Т. В. Сравнительный анализ деятельности российских и зарубежных школьных библиотек:/ Т. В. Пантюхова // Румянцевские чтения : материалы межд. науч. конф. (Москва, 11–13 апр. 2006 г.). – М. :Пашков дом, 2006. – С. 215–221.

3. Практиорієнтована концепція ресурсних центрів в системі початкової професійної освіти : проект Інституту розвитку професійного утворення Міністерства освіти і науки Російської Федерації від 10.03.04 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: fpkirpo.narod.ru/ResZentr/konchep.htm

4. Савинова А. А. Организационно-правовые проблемы и перспективы деятельности региональных ресурсных центров [Электронный ресурс] / Савинова А. А. – Режим доступа: <http://rc.iot.ru>